

פרס ישראל לעודד גולדרייך

דוד הראל

דברים שנאמרו בטקס מסירת פסלון פרס ישראל לפרופ' עודד גולדרייך

מדשאות מכון ויצמן, 11.4.2021

צהרים טובים לכולם.

לפני כמה ימים, העליתי בפייסבוק פוסט, בו הצעתי להעניק לעודד את פסלון פרס ישראל שקיבלתי ב-2004. ההצעה הייתה רצינית, ולא נעשתה סתם כמליצה או כבדיחה. כעבור כמה שעות התקשר אלי מוסי רז ושאל על האפשרות להוציא לפועל את ההצעה. האמת היא שדי נבהלתי, כי בין פוסט בפייסבוק לעמידה בפני קהל וביצוע האקט עצמו יש בכל זאת מרחק רב.

איזה מין טקס עושים? משהו מכובד? עם נאומים שניתנים בסבר פנים רציני וממלכתי? עם תיאור ההישגים של הזוכה ושיחה קולחת אתו, מוקרנת על מסך ענק? ואולי גם, כמו בבנייני האומה, עם קטעי מחול ומוזיקה? לחילופין, אפשר לעשות משהו קליל, היתולי משהו, בדומה לילדים שמתחפשים, אבל כשברור לכולם שזה בעצם בש.ק.ר., ולא הדבר האמיתי.

האפשרות השנייה הרבה יותר קלה, אך הבעיה היא שהעניין שלשמו הטרחנו כולנו את עצמנו לכאן הוא כל כך רציני, וכל כך הרהר

גורל, שנחטא לעצמנו ולקאדר העצום של האזרחים השפויים במדינה, וכמובן גם לדורות הבאים אחרינו, אם נקל בו ראש. אז בְּדָקוֹת ספורות אנסה לצעוד בין שתי האפשרויות הללו.

העובדות הבסיסיות ידועות: שר החינוך גלנט מסרב לאשר את החלטתה של וועדת המקצוע – שהתקבלה פעמיים, אולי אפילו שלוש פעמים – להעניק לעודד את פרס ישראל בטקס הממלכתי, זה שיצולם הערב בירושלים ללא קהל גדול, ואשר ישודר ביום העצמאות, יום חמישי הקרוב. לסירוב הזה, כידוע, הצטרפו באופן מקומם ביותר היועץ המשפטי לממשלה ושלושה שופט בג"ץ.

לא אכנס לוויכוח על הצידוקים שמוצאים השר, היועץ והשופטים למעשיהם: מה אמר עודד, מה כתב, ועל מה חתם. די אם נאמר שהוא אינו חשוד בעבירות פליליות. הוא אינו רוצח או אנס, אינו שודד או שוטר אלים, אינו חשוד בעבירות שוחד או פדופיליה, ואינו טרוריסט מסוכן או סוכן של מדינת אויב. הוא גם אינו קורא להחרים את מדינתנו/מדינתנו, היא מדינת ישראל.

הפרס נמנע ממנו השבוע פשוט בגלל שהעז להביע דעות שאינן עולות בקנה אחד עם מעשי ממשלתו, ולהילחם עליהן באומץ.

אין גם טעם לנסות להבין מה אמור השר לעשות ב-30 היום שניתנו לו עד להחלטה הסופית של בג"ץ, ומה הוא הצהיר שיעשה בפועל בחודש הזה. אומר רק שלי נשמעים הדברים כאילו באופן בלתי נתפס

מוטלת על עודד המשימה להוכיח – בלשון לא רשמית – שאין לו אחות. מדהים!

העובדה היחידה שרלוונטית לנו כרגע היא שלפנינו אדם שעבר ללא צל של ספק את התהליך המקצועי, הרציני והמחמיר, שבסופו הוא אמור לקבל את פרס ישראל השבוע – ואגב, הוא עבר את התהליך "בצבעים עפים" כמו שאומרים (with flying colors) – אך בכל זאת מונעים ממנו לעמוד על הבמה עם הכלות והחתנים האחרים ולקבל את הפרס, ככל האדם.

לצערי הגדול, העניין חורג בהרבה מהמקרה הנוכחי. היום זה עודד ופרס ישראל, ומחר? לך תדע. מה שנורא הוא התהליך; והמשכו נראה רע ומר. אחסוך מכם אנלוגיות ברורות לתהליכים שהתרחשו בזמנים אחרים ובמקומות אחרים, ואשר תחילתם דומה.

אנו נמצאים כאן כדי לשגר מסר לכל מי שצריך לשמוע, שהתהליך הזה חייב, חייב, להיעצר. ומיד. אין לנו הפריבילגיה לשתוק. מה שהתפתח בזמנים האחרים ההם ובמקומות האחרים ההם, התאפשר במידה רבה בעזרתם של מי שראו ושתקו.

אך די עכשיו עם הרע והקשה.

עודד יקר. אנו לא נמצאים כאן כדי לתת לך פרס ניחומים. אנו כאן כדי להודיע קבל עם ועדה שאתה הוא חתן פרס ישראל בחקר המתמטיקה וחקר מדעי המחשב לשנת 2021. לא פחות.

זה אינו טקס ממלכתי רשמי. ראשי המדינה אינם כאן, וזכייתך אינה מלווה בתופים ובמחולות. ברור שיהיו שינסו לשלול ממך את הזכות להיקרא "זוכה פרס ישראל". אך לא אנחנו. אתה הוא הזוכה. חד וחלק!

מה עשית כדי לזכות בכבוד הזה? אז כשייחשפו חברי הוועדה, שבחרו בך שוב ושוב, ייחשפו גם נימוקיהם המפורטים. אך בשם אלה מביננו שמכירים אותך ואת מחקריך בנושאים רבים ומגוונים בסיבוכיות חישובית ובתורת ההצפנה, את רוחב ועומק עבודתך, את המקוריות והמבריקות שבה, ואת השפעתה על המחקר בארץ ובעולם, אני יכול להבטיח לקהל העומד כאן, שהבחירה בך היא חכמה ומדויקת, והיא הנכונה ביותר. כך שלא רק שאתה מתכבד בזכייה בפרס, אלא זכייתך בו מוסיפה כבוד גדול לפרס עצמו – ולכן גם בעקיפין לזוכי העבר לדורותיהם. ועל כך תודתי האישית לך....

בושה למדינה, ולשריה ויועציה, שאנו, חבורה של מוקירים ומפרגנים, נאלצים לזכות אותך במה שכל כך מגיע לך, בהתכנסות צנועה שכזאת כאן על הדשא, במקום בדרך המלך וקבל עם ועדה, דברים שאתה כל כך ראוי להם.

מצד שני, עודד יקר, ראה ממה אתה ניצל:

אינך צריך ללחוץ את ידו של ראש ממשלה שעומד למשפט פלילי
חמור ורחב יריעה על מעשים שנעשו תוך כדי תפקידו.

אינך נאלץ לשבת ולשמוע את נאומו מלא הפאתוס של שר החינוך
– או שמא יש לקרוא לו "שר החינוך מחדש" – האיש שמנע ממך את
קבלת הפרס השנה, תוך נחישות ודבקות במטרה המתאימות למפקד
קומנדו מיומן...

כעת, הבה נראה מה אתה מרוויח:

ראשית, קדימות. הטקס הרשמי יוקלט הערב ללא קהל, וישודר ביום
חמישי. ואצלך, הוכרזת כבר עכשיו כחתן הפרס, ועוד מעט תהיה
ברשותך הוכחה מוחשית לחלוטין. אתה הראשון יא קאזה! שמונת
האחרים יבואו אחריך...

שנית, זכית בשבועיים האחרונים במאמרים מפרגנים, ובפוסטים
ודיווחים רבים מספור, כולל מאמר דעה מצוין של שמעון שוקן ואלון
רוזן, שכותרתו "ההישגים המזהירים של גולדרייך", ואשר לא רק
מפרגן לך בגדול אלא מצליח להסביר את מה שעשית בלשון בני אדם.
אני מניח שזוכי פרס ישראל רבים היו מוכנים לשחד את המו"ל בענק
כדי לזכות בסיקור כזה. נהיית סָלָב של ממש!

שלישית, הפרס אמנם מוענק לך כאן במיני-טקס קצת פרטצ'י, אבל הוא כזה שבו הקהל כולו מורכב מחבריך, מוקיריך ומעריציך. וזאת בניגוד לקהל בבנייני האומה (בימי אין-קורונה כמובן), שבו, כשכבר היה מגיע תורך היו מוֹחָאִים לך כף משהו כמו עשרה או חמישה עשר ממקורבין, ואולי היו גם מניפים איזה שלט "עודד, אתה מלך!". אבל הסתכל מסביב: כולנו היום עודד גולדרייך!

ולסיום, מה תקבל היום? את התואר "חתן פרס ישראל" כבר קבלת מכולנו, כפי שהתשואות שזכית בהם לפני כמה דקות העידו כאלף עדים. שא בו בגאון. הרווחת אותו בענק.

אך מה נוכל לתת לך ביד? משהו מוחשי... ובכן, מיד אעניק לך את הפסלון שקיבלתי בזמנו. למה דווקא אני, אתה יכול לשאול, ומדוע רק הפסלון? אז קודם כל, נראה לי שמתאים שזה יבוא ממני, כי מקננת בי הרגשה, לא לחלוטין בלתי מבוססת, שלו היינו שנינו מועמדים השנה, אתה היית נבחר. אז מה יותר נכון מאשר להעביר לך את הפרס? בנוסף, לו בכל זאת הוועדה הייתה מעדיפה אותי, הרי אין ספק שאדון גלנט היה מתנפל גם עלי, כאשר היועץ המשפטי והשופטים מְחָרִים מחזיקים אחריו. שהרי אתה ואני אמנם לא בדיוק מאותו הכפר אך אנו מאמינים בסט די דומה של ערכים ועקרונות,

ומנסים כל אחד בדרכו להילחם עליהם. בכל אופן, המעשה הזה הוא מבחינתי פשוט הדבר הנכון לעשות.

ולמה רק הפסלון? הרי בטקס הרשמי מקבלים מלבד הפסלון, גם תעודה יפה ממוסגרת, מין סיכה מיוחדת לדש הבגד, וכן, גם כסף: צ'ק נחמד, לשם הדיוק....

אז ככה: לצערי, התעודה קבורה לה באיזה ארון איפשהו. לא בטוח שאני יודע בדיוק איפה. סורי.... והסיכה? אין לי מושג איפה היא... ואני מצטער לומר לך שאת הכסף בזבזתי מזמן, וממילא הסכום אז היה הרבה פחות מזה של היום. איך שלא יהיה לא תתעשר ממני....

ונשאר הפסלון. אז הנה, עודד יקר, מוענק לך בזאת

פסלון פרס ישראל, דגם 2004, יד שניה במצב טוב, מפרופסור.

ברכות לך, פרופ' עודד גולדרייך, חתן פרס ישראל לשנת 2021.

תודה רבה לחברי הוועדה, שזהותם עדיין חסויה, על שקיבלתם את ההחלטה המתבקשת, המשמחת והנכונה ביותר. תודה לך, מוסי, על שהרמת כפפה לא פשוטה. תודה לכולכם שהגעתם לפרגן למדען מבריק, מהשורה הראשונה. וכמובן, תודה לך עודד, על מי שאתה: על המדע המצוין שלך ועל עמידתך, ללא חת, כנגד מה שרע במקומותינו, ובעד מה שטוב.